

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 13 din 6 ianuarie 2012
Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 29 martie 2011, definitivă la 29 iunie 2011,

în Cauza Cornelia Popa împotriva României

Strasbourg
(Cererea nr. 17.437/03)

Prezenta hotărâre devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Documentul poate suferi modificări de formă.

În Cauza Cornelia Popa împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, președinte, Corneliu Bîrsan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Ineta Ziemele, Nona Tsotsoria, Kristina Pardalos, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție, după ce a deliberat în camera de consiliu la 8 martie 2011, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată.

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află Cererea nr. 17.437/03 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Cornelia Popa (*reclamanta*), a sesizat Curtea la 24 aprilie 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanta este reprezentată de Dan Mihai, avocat în București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul guvernamental Răzvan-Horațiu Radu din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 8 martie 2010, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea respectivă. În conformitate cu art. 29 § 1 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în 1976 și locuiește în Constanța.

5. În cadrul unui litigiu de dreptul muncii privind concedierea unei angajate de către o societate comercială, la 25 ianuarie 2001, Judecătoria Constanța a pronunțat o hotărâre favorabilă angajatei. Completul de judecată al respectivei instanțe îl includea pe judecătorul C.C. Litigiul s-a încheiat prin Hotărârea din 31 august 2001, Tribunalul Constanța reformând integral hotărârea judecătorei și respingând în mod definitiv recursul angajatei.

6. Reclamanta, ziarist la cotidianul „Independentul“, a asistat la proces. În decursul desfășurării procesului și înainte de pronunțarea hotărârii Tribunalului Constanța, aceasta a luat cunoștință de un comunicat de presă publicat la 2 aprilie 2001 de Curtea de Apel Constanța și Tribunalul Constanța cu privire la, printre altele, cercetarea disciplinară la adresa judecătorului C.C. Comunicatul prevedea următoarele în părțile relevante:

„În urma unei cercetări disciplinare având ca obiect activitatea judecătorului C.C. și [...] din cadrul Judecătoriei Constanța [...] concluziile au fost trimise Inspecției Judiciare din cadrul Ministerului Justiției în vederea continuării cercetării respective conform legii [...]”

7. La 28 mai 2001, reclamanta a publicat un articol împreună cu o fotografie a judecătorului C.C. în cotidianul „Independentul“. Articolul avea următorul text:

„Judecătorul C.C. recidivează cu sentințe stupefiante

– D.S., care asigura gestiunea în cadrul societății «C» SA ar trebui să plătească contravaloarea a 16 tone de motorină lipsă, adică aproximativ 47 milioane de lei acum 4 ani;

– Chiar dacă setul de probe examinate erau favorabile societății «C» SA, judecătorul C.C. a pronunțat o hotărâre aberantă;

– C.C. obligă societatea «C» să reintegreze angajatul și să îi plătească despăgubiri substanțiale;

– Magistratul C.C., cunoscută grație deciziilor surprinzătoare, a atras atenția Consiliului Superior al Magistraturii.

În 1997, Judecătoria Constanța a fost sesizată de SC «C» SA cu un litigiu de muncă formulat împotriva D.S. Aceasta din urmă a fost angajată ca gestionar în cadrul benzinăriei. La 14 mai 1997, președintele-director general al societății, după ce a dispus un inventar asupra mărfurilor din gestiunea D.S., a constatat o lipsă de 16 tone de motorină, în valoare de aproximativ 47 milioane de lei. Considerând că este vorba despre o gravă nerespectare a atribuțiilor profesionale, direcția societății a decis concedierea lui D.S. Așa cum reiese din afirmațiile părților la litigiu, precum și din examinarea probelor, instanța a hotărât că, în speță, cererea privind prejudiciul material s-a aflat la originea concedierii. Lipsa mărfii a fost constatată în perioada în care D.S. asigura gestiunea, anterior acestei perioade nemaifăcându-se nicio constatare de acest tip. Conform rezultatelor expertizei contabile, prejudiciul s-ar fi produs în perioada 30 aprilie-14 mai 1997, experții considerând totuși că era prea mare cantitatea de motorină lipsă în raport cu eventualele posibilități de sustragere. După audiere, D.S. a recunoscut că nu a raportat în mod real stocurile zilnice de carburanți. S-a dovedit că, la 8 mai, D.S. a solicitat un împrumut de carburanți din partea societății pentru a acoperi cantitatea de carburant lipsă. Lipsa de carburant evidențiată în gestiunea societății a fost recunoscută de D.S. în timpul cercetării administrative, care a indicat totuși că, pentru a acoperi pierderea, aceasta trebuia să își vândă apartamentul. Apartamentul a fost vândut, însă prejudiciul cauzat societății nu a fost acoperit. Deși existau probe concludente care atestau culpabilitatea lui D.S. pentru lipsa celor 16 tone de motorină, în valoare de aproximativ 47 milioane de lei, judecătorul C.C. a hotărât, în mod stupefiant, că decizia de concediere era ilegală și a anulat-o. Și, pentru ca stupefacția să fie la culme, C.C. a obligat conducerea societății «C» SA să o reintegreze pe D.S. în funcția avută și să îi plătească despăgubiri pentru

perioada în care aceasta nu și-a încasat salariul. Același judecător i-a dispus lui H.O., președintele-director general al societății «C» SA, să îi plătească lui D.S. drepturile salariale pentru perioada care s-a scurs între data concedierii și reintegrarea efectivă în postul său.

8. La 11 iunie 2001, judecătorul C.C. a depus plângere penală pentru calomnie împotriva reclamantei și a cotidianului. Aceasta susținea că titlul articolului în litigiu, precum și publicarea fotografiei sale aduceau atingere dreptului la respectarea reputației sale, în calitate de magistrat. În opinia sa, faptul că reclamanta a prezentat într-un mod tendențios faptele procedurii, făcând referire la capacitățile profesionale ale judecătorului C.C., la subiectiva interpretare și apreciere a probelor de către aceasta, a expus-o disprețului public, afectându-i astfel demnitatea. C.C. s-a constituit parte civilă pentru o sumă de 100.000.000 lei românești (ROL), aproximativ 3.850 euro (EUR).

9. La termenul din 8 ianuarie 2002, ziarul, în calitate de parte responsabilă civilmente, a solicitat Judecătoriei Constanța să depună la dosarul cauzei comunicatul de presă din 2 aprilie 2001 al Curții de Apel Constanța. Instanța a respins proba respectivă ca „irelevantă, neconcludentă și inutilă”.

10. Prin Hotărârea din 10 septembrie 2003, Judecătoria Constanța a condamnat reclamanta la plata unei amenzi penale de 6.000.000 ROL, aproximativ 200 EUR, pentru calomnie. Totodată, instanța a condamnat reclamanta în solidar cu ziarul la plata unei despăgubiri de 100.000.000 ROL, aproximativ 3.850 EUR, pentru prejudiciul moral suportat de partea civilă. În fine, reclamanta și ziarul au fost obligați la plata cheltuielilor de judecată în valoare de 12 EUR. Instanța a hotărât că articolul în cauză depășise limitele obligațiilor de informare într-o societate democratică, transmițând un mesaj precis, respectiv reproșuri la adresa judecătorului C.C. cu privire la nerespectarea legii și a obligațiilor profesionale. Potrivit instanței Judecătoriei Constanța, articolul în cauză constituia o „atingere nu numai la adresa magistraților, ci și a încrederii cetățenilor în justiție”.

11. Reclamanta a introdus recurs împotriva hotărârii, susținând, între altele, că afirmațiile făcute la publicarea articolului au fost confirmate la 31 august 2001 prin Hotărârea Tribunalului Constanța, care modifica integral hotărârea judecătoreiei. În fața Tribunalului Constanța reclamanta a afirmat că publicarea articolului său avea ca obiectiv apărarea bunei funcționări a justiției, prin denunțarea faptelor care aduceau atingere normelor deontologiei profesionale și a deciziilor judecătorești bizare. Reclamanta s-a plâns de refuzul judecătoreiei de a-i permite să facă proba verității afirmațiilor sale și a invocat respingerea de către instanță a probei constând în comunicatul de presă care ridica îndoieli cu privire la obligațiile profesionale ale judecătorului C.C. Reclamanta denunța condamnarea sa pe motivul atingerii „reputației magistraților” în general, fără ca judecătoria să fi examinat temeinicia afirmațiilor ei.

12. Prin Încheierea din 17 mai 2002, Curtea Supremă de Justiție, sesizată cu o cerere formulată de partea responsabilă civilmente, a decis strămutarea cauzei în fața unei alte instanțe de același grad, respectiv Tribunalul Galați.

13. Prin Hotărârea din 28 octombrie 2002, Tribunalul Galați a admis parțial recursul reclamantei și a modificat hotărârea judecătoreiei, reducând valoarea despăgubirii acordate cu titlu de prejudiciu moral la 60.000.000 ROL, aproximativ 1.920 EUR. Instanța a menținut restul dispozițiilor hotărârii. Instanța a hotărât că reclamanta adusese o gravă atingere dreptului la respectarea reputației judecătorului C.C., mai ales în virtutea statutului său de magistrat. Considerând că reclamanta recunoscuse și regretase situația în cauză și ținând seama de resursele materiale limitate de care aceasta dispunea, instanța a decis că se impunea o reducere a despăgubirii acordate pentru prejudiciul moral.

14. Așa cum reiese din copia unei scrisori din 16 mai 2003 trimise de Judecătoria Constanța Poliției Municipiului Constanța, amenda penală de 6.000.000 ROL a făcut obiectul unei grațieri prezidențiale.

II. Dreptul intern relevant

15. Dispozițiile relevante din Codul penal român, în materie de calomnie, astfel cum erau în vigoare la vremea faptelor, precum și modificările legislative ulterioare sunt descrise în Hotărârea *Boldea împotriva României* [nr. 1999/02, pct. 16-19, CEDO 2007-... (extrase)].

16. Prin Decizia nr. 62/2007 din 18 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 104 din 12 februarie 2007, Curtea Constituțională a României a declarat neconstituțională legea de abrogare a art. 205-207 din Codul penal privind insulta și calomnia, pe motiv că reputația persoanelor, astfel cum este garantată de Constituție, trebuia protejată în mod imperativ prin sancțiuni de drept penal.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 10 din Convenție

17. Reclamanta susține că faptul că a fost condamnată penal și civil, prin Hotărârea din 28 octombrie 2002 a Tribunalului Galați, a adus atingere dreptului său la libertatea de exprimare garantat de art. 10 din Convenție, care este redactat după cum urmează:

„1. Oricare persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să impună societăților de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune un regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

18. Guvernul contestă această teză.

A. Cu privire la admisibilitate

19. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Curtea observă de altfel că acesta nu este lovit de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Este necesar așadar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

20. Reclamanta consideră că articolul în litigiu se bazează pe informații factuale corecte și necontestate și că exprimă opinia sa privind lipsa de imparțialitate a judecătorului C.C. În opinia sa, termenul cel mai dur folosit în articol era „stupefiant“, expresie utilizată pentru a caracteriza hotărârea judecătorească pronunțată în cauza privind conflictul de muncă, obiectul articolului său de presă. Reclamanta afirmă că a prezentat cauza în mod corect, fără nicio intenție calomnioasă, exclusiv în scopul de a informa publicul despre o problemă de ordin general, respectiv funcționarea justiției. Pe lângă motivarea discutabilă a deciziilor interne, reclamanta susține că la redactarea articolului s-a bazat pe existența comunicatului de presă al Curții de Apel Constanța, care menționa o cercetare disciplinară având ca obiect activitatea profesională a judecătorului C.C.

21. Reclamanta consideră că sancțiunea și înscrierea condamnării penale în cazierul judiciar erau disproporționate în raport cu faptele imputate. În fine, reclamanta susține că grațierea prezidențială a avut caracter condiționat, întrucât, conform dreptului intern, timp de 3 ani de la pronunțarea Hotărârii din 28 octombrie 2002, măsura putea fi revocată.

22. Guvernul consideră că era vorba despre judecăți de valoare, care nu aveau niciun temei factual. În acest sens invocă Hotărârea *Paturel împotriva Franței* (nr. 54.968/00, pct. 38,

22 decembrie 2005). Pe această temă, Guvernul face trimitere, de asemenea, la situația reținută în Cauza *Stângu și Scutelnicu împotriva României* (nr. 53.899/00, pct. 51 și 54, 31 ianuarie 2006), în care Curtea a constatat neîncălcarea art. 10 din Convenție. Guvernul consideră, de asemenea, că instanțele șiau întemeiat deciziile pe motive relevante și suficiente. Referitor la amenda penală, Guvernul precizează că măsura a făcut obiectul unei grațieri prezidențiale. Guvernul afirmă totodată că reclamanta nu a prezentat vreun document justificativ care să ateste plata despăgubirilor morale.

2. Motivarea Curții

23. Curtea consideră că pronunțarea condamnării în litigiu se analizează ca o „ingerință” în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare de către reclamantă. O asemenea ingerință încalcă art. 10 din Convenție, cu excepția cazului în care este „prevăzută de lege”, urmărește unul sau mai multe dintre scopurile legitime prevăzute la art. 10 § 2 și este „necesară într-o societate democratică”, pentru îndeplinirea acestora.

24. Curtea observă pentru început că părțile nu contestă faptul că respectiva condamnare a reclamantei era prevăzută de lege, în speță de dispozițiile relevante din Codul penal și Codul civil, și că urmărea un scop legitim, respectiv protecția reputației altei persoane, în sensul art. 10 § 2 din Convenție.

25. Rămâne de stabilit dacă respectiva condamnare era necesară într-o societate democratică.

a) Principii generale

26. Libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una dintre condițiile primordiale ale evoluției sale și ale dezvoltării fiecărei persoane. Sub rezerva art. 10 § 2, aceasta este valabilă nu numai pentru „informațiile” sau „ideile” acceptate ori considerate drept inofensive sau indifferente, ci și pentru cele care lovesc, șochează sau neliniștesc: aceasta este dorința pluralismului, toleranței și mentalității deschise, fără de care nu există „societate democratică”. În forma consacrată la art. 10, aceasta este însoțită de excepții care necesită totuși o interpretare strictă, iar necesitatea de a o restrânge trebuie să fie stabilită în mod convingător.

27. În sensul art. 10 § 2, adjectivul „necesar” implică o „nevoie socială imperioasă”. Statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere pentru a hotărî cu privire la existența unei asemenea nevoi, însă aceasta este dublată de un control european asupra atât a legislației, cât și a deciziilor prin care este aplicată, chiar și atunci când sunt emise de o jurisdicție independentă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, 26 aprilie 1995, pct. 34-35, seria A, nr. 313). Prin urmare, Curtea are competența de a se pronunța în ultimă instanță cu privire la aspectul dacă o „restricție” este compatibilă cu libertatea de exprimare protejată de art. 10.

28. Atunci când își exercită controlul, Curtea nu are sarcina de a se substitui instanțelor interne competente, ci de a verifica din perspectiva art. 10 deciziile pe care acestea le-au pronunțat în virtutea puterii lor de apreciere. Nu rezultă că aceasta trebuie să se limiteze la a stabili dacă statul pârât s-a folosit de această putere cu bună-credință, cu grijă și în mod rezonabil: ingerința în litigiu trebuie considerată având în vedere cauza în ansamblu, pentru a stabili dacă aceasta era „proporțională scopului legitim urmărit” și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt „relevante și suficiente”.

29. Pe de altă parte, Curtea a subliniat în numeroase rânduri rolul esențial pe care îl joacă presa într-o societate democratică: deși presa nu trebuie să depășească anumite limite, privind în special protecția reputației și a drepturilor altora, cu toate acestea îi revine sarcina de a comunica, cu respectarea obligațiilor și responsabilităților sale, informații și idei despre toate problemele de interes general, inclusiv cele care se referă la funcționarea puterii judecătorești (*De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, 24 februarie 1997, pct. 37, Culegere de hotărâri și decizii 1997-I). Presa reprezintă într-adevăr unul dintre mijloacele de care dispun

responsabilii politici și opinia publică pentru a se asigura că judecătorii se achită de înaltele lor responsabilități conform scopului constitutiv al misiunii care le este încredințată (*Prager și Oberschlick*, citată anterior, pct. 34). Desigur, acțiunea instanțelor, care sunt garante ale justiției și care au o misiune fundamentală într-un stat de drept, are nevoie de încrederea publicului. Astfel, este necesară protejarea acestora împotriva atacurilor lipsite de temei, mai ales atunci când obligația de reținere interzice magistraților să acționeze (*De Haes și Gijssels*, citată anterior, pct. 37).

30. Pe de altă parte, Curtea reamintește că, drept urmare a „îndatoririlor și răspunderilor” inerente exercitării libertății de exprimare, protecția oferită de art. 10 din Convenție persoanelor care, precum reclamanta, se implică într-o dezbatere publică este subordonată condiției ca partea interesată să acționeze cu bună-credință, astfel încât să ofere informații exacte și demne de încredere [*Radio France și alții împotriva Franței*, nr. 53.984/00, pct. 37, Culegere 2004-II, și *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (GC), nr. 21.980/03, pct. 65, CEDO 1999-III]. Cu toate acestea, le este permis să recurgă la o anumită doză de exagerare, chiar de provocare (*Mamère împotriva Franței*, nr. 12.697/03, pct. 25, CEDO 2006-XIII).

b) Aplicarea în speță a principiilor menționate anterior

31. Curtea constată că, în prezenta cauză, Tribunalul Galați a considerat că, prin intermediul remarcilor din articolul de presă publicat de reclamantă, s-a adus atingere reputației judecătorului C.C. Tribunalul a confirmat totodată constatarea Judecătoriei Constanța, potrivit căreia articolul în cauză constituia o „atingere nu numai la adresa magistraților, ci și a încrederii cetățenilor în justiție”. Instanțele interne i-au reproșat jurnalistei că „depășise limitele obligațiilor de informare” formulând „reproșuri la adresa judecătorului C.C. cu privire la nerespectarea legii și a obligațiilor profesionale”. Prin urmare, Curtea trebuie să se convingă de faptul că autoritățile naționale au aplicat norme conforme principiilor consacrate de art. 10 din Convenție, bazându-se mai ales pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante (*Zana împotriva Turciei*, 25 noiembrie 1997, pct. 51, Culegere 1997-VII, și *Kyprianou împotriva Ciprului* (GC), nr. 73.797/01, pct. 171, 15 decembrie 2005].

32. Curtea observă că, deși Judecătoria Constanța a constatat că afirmațiile din articolul în litigiu erau calomnioase, constituind „învinuiri” la adresa judecătorului C.C., Tribunalul Galați a confirmat în recurs acest raționament „mai ales ca urmare a calității de magistrat” a victimei. Referitor la magistrați, Curtea reamintește că, deși nu este adevărat că aceștia se expun în mod conștient unui control atent al faptelor și gesturilor lor precum oamenii politici și că ar trebui tratați prin urmare la egalitate cu aceștia din urmă atunci când este vorba despre critici la adresa comportamentului lor [*Janowski împotriva Poloniei* (GC), nr. 25.716/94, pct. 33, 21 ianuarie 1999, CEDO 1999-I], nu este mai puțin adevărat că limitele criticii admisibile sunt mai mari pentru funcționari atunci când își exercită atribuțiile oficiale, precum în speță, decât în cazul persoanelor fizice (a se vedea în special *Mamère*, citată anterior, pct. 27). Astfel, persoana în cauză, aparținând „instituțiilor fundamentale ale statului”, putea face, în această calitate, obiectul unor critici personale în limite „acceptabile”, nu numai în mod teoretic și general.

33. Curtea observă că analiza articolului în litigiu făcută de cele două instanțe se axează pe afirmații considerate calomnioase, fără ca acestea să fie totuși repuse în contextul lor în cadrul raționamentului. În absența unei analize critice și circumstanțiale a articolului în litigiu, această metodă nu permite identificarea cu suficientă certitudine a motivelor care au condus la sancțiunea penală. Pe de altă parte, respingerea de către Tribunalul Galați a beneficiului bunei-credințe pentru reclamantă, pe motiv că victima era un magistrat, constituie o abordare prea formală a interpretării articolului în cauză. Simpla mențiune a „atingerii [...]

încrederii cetățenilor în justiție“ nu este suficientă pentru a fundamenta condamnarea reclamantei pentru calomnie.

34. Curtea subliniază că articolul în litigiu critica în mod acerb hotărârea pronunțată de judecătorul C.C., a cărui competență profesională era puternic pusă sub semnul întrebării. În această situație, articolul se referea la o temă de interes general, respectiv încrederea societății în justiție. Curtea observă totodată că afirmațiile reclamantei nu priveau aspecte din viața privată a lui C.C., ci comportamentele și atitudinile acesteia care implicau calitatea sa de magistrat (*Sabou și Pîrcălab împotriva României*, nr. 46.572/99, pct. 38-39, 28 septembrie 2004). Prin urmare, Curtea trebuie să dovedească o mare prudență atunci când, precum în speță, măsurile luate sau sancțiunile aplicate de autoritatea națională sunt de natură să descurajeze presa de la participarea la discutarea problemelor de interes general legitim (*Bladet Tromsø și Stensaas*, citată anterior, pct. 64).

35. În continuare, trebuie amintită jurisprudența consacrată a Curții, conform căreia, pentru a aprecia existența unei „nevoi sociale imperioase“ capabile să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, este necesar să se facă o distincție atentă între fapte și judecăți de valoare. Dacă materialitatea primelor se poate dovedi, celelalte nu se pretează unei demonstrații a corectitudinii lor [*De Haes și Gijssels*, citată anterior, pct. 42, și *Harlanova împotriva Letoniei* (dec.), nr. 57.313/00, 3 aprilie 2003]. Desigur, dacă este vorba despre afirmații privind conduita unui terț, uneori poate fi dificil să se facă distincție între imputările de facto și judecățile de valoare. Cu toate acestea, chiar o judecată de valoare se poate dovedi excesivă dacă este total lipsită de temei faptic (*Jerusalem împotriva Austriei*, nr. 26.958/95, pct. 43, CEDO 2001-II).

36. În speță, examinând afirmațiile în litigiu prin prisma întregului articol publicat de reclamantă, se constată o îmbinare între judecăți de valoare și anumite elemente cu caracter faptic.

37. Curtea observă că la originea criticii cu caracter profesional la adresa lui C.C. se afla comunicatul de presă din 2 aprilie 2001 al Curții de Apel și al Tribunalului Constanța, care anunța o cercetare disciplinară privind activitatea profesională a judecătorului C.C. În acest context, Curtea consideră că reclamanta a acționat cu bună-credință, scopul articolului fiind de a informa publicul despre un subiect de interes general.

38. Curtea observă, de asemenea, că, potrivit legislației interne cu privire la calomnie, persoana acuzată trebuie să poată recurge la proba verității pentru a se apăra. Curtea remarcă totuși că singura probă acceptată de Judecătoria Constanța era constituită din deciziile interne pronunțate în litigiul de dreptul muncii dintre un terț și o societate comercială. Astfel, atât Tribunalul Constanța, cât și Tribunalul Galați au refuzat să includă în dosar comunicatul de presă din 2 aprilie 2001 și să îl examineze, contrar cererilor exprese formulate de partea responsabilă civilmente în fața judecătoriei, apoi de către reclamantă în cadrul recursului în fața tribunalului. Or, era vorba tocmai despre un mijloc de probă de care reclamanta intenționa să se folosească în apărarea sa și a cărui relevanță ca dovadă și temei faptic al afirmațiilor care îl puneau în discuție pe judecătorul C.C. nu putea fi exclusă.

39. Pe de altă parte, deși reclamanta nu a putut dovedi în fața instanțelor interne că afirmațiile sale aveau un temei faptic suficient, Curtea observă că aceasta s-a implicat activ în procesul său, s-a oferit mereu să facă proba verității afirmațiilor sale, iar comportamentul său examinat în general demonstrează că a acționat cu bună-credință, convinsă de existența unei probleme de deontologie profesională a judecătorului C.C. [a se vedea, *a contrario*, *Cumpănă și Mazăre*, nr. 33.348/96, pct. 104, 10 iunie 2003; *Stângu și Scutelnicu*, citată anterior, pct. 51; *Ivanciuc împotriva României* (dec.), nr. 18.624/03, 8 septembrie 2005; și *Titei împotriva României* (dec.), nr. 1.691/03, 23 mai 2006].

40. În acest context, expresiile folosite de reclamantă în articolul său cu privire la judecătorul C.C. nu pot fi considerate, potrivit Curții, drept afirmații în mod deliberat

calomnioase, ci drept echivalentul unei libertăți jurnalistice ce include și posibila recurgere la o anumită doză de exagerare, chiar de provocare [*mutatis mutandis*, *Dalban împotriva României* (GC), nr. 28.114/95, pct. 50, CEDO 1999-VI, precum și *A/S Diena și Ozoliņš împotriva Letoniei*, nr. 28.114/00, pct. 84, 12 iulie 2007].

41. Pentru aceste motive, Curtea consideră că faptul că reclamanta a fost găsită vinovată de calomnie nu corespundea niciunei „nevoi sociale imperioase”, una dintre condițiile principale pentru justificarea necesității unei ingerințe asupra libertății de exprimare într-o societate democratică. Nici faptul că amenda penală a reclamantei ar fi făcut obiectul unei grațieri prezidențiale, nici cuantumul despăgubirilor morale impuse nu ar putea influența această concluzie.

Prin urmare, a fost încălcat art. 10 din Convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție

42. Reclamanta afirmă că imposibilitatea de a face în fața instanțelor proba verității afirmațiilor sale a încălcat dreptul său la un proces echitabil, astfel cum este prevăzut la art. 6 § 1 din Convenție. Aceasta se plânge totodată de lipsa de imparțialitate și de independență a Judecătoriei Constanța, ca urmare a hotărârii de condamnare pronunțate de colegii judecătorului C.C., deși aceștia nu ar fi trebuit să se pronunțe în cauză. Art. 6 § 1 din Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

A. Cu privire la imposibilitatea de a face proba verității

43. Reclamanta afirmă că proba comunicatului de presă din 2 aprilie 2001 a fost refuzată în mod nejustificat de Judecătoria Constanța. Potrivit acesteia, era vorba despre o probă importantă, deoarece menționa o cercetare disciplinară privind activitatea profesională a judecătorului C.C. În recurs, Tribunalul Galați a refuzat, de asemenea, să analizeze proba respectivă.

44. Guvernul afirmă că procedura penală începută împotriva reclamantei a respectat garanțiile prevăzute la art. 6 § 1 din Convenție, în special principiul contradictorialității și cel al egalității armelor. Potrivit Guvernului, reclamanta a avut posibilitatea de a supune examinării toate mijloacele de probă pe care le considera utile și necesare.

45. Curtea constată că respectivul capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Este necesar așadar să fie declarat admisibil.

46. Cu toate acestea, Curtea consideră, ținând cont de concluziile sale de la pct. 37-38 *supra*, că nu trebuie să statueze în plus asupra acestui capăt de cerere.

B. Cu privire la lipsa de imparțialitate a magistraților din cadrul Judecătoriei Constanța

47. Reclamanta afirmă că Hotărârea din 1 februarie 2002 a Judecătoriei Constanța a fost pronunțată de judecătorul A.M., colegul de muncă al părții civile C.C. Reclamanta invocă obligația judecătorului A.M. de a nu face parte din completul de judecată care a condamnat-o pentru calomnie.

48. Guvernul afirmă că, în caz de bănuieli privind lipsa de imparțialitate a instanței, reclamanta ar fi putut solicita strămutarea cauzei la o altă instanță, printr-o cerere de recuzare. Însă în speță o astfel de cerere a fost formulată exclusiv de partea responsabilă civilmente, cauza fiind transferată, în recurs, în fața Tribunalului Galați.

49. Curtea observă că reclamanta avea la dispoziția sa o cale de recurs efectivă, respectiv o cerere de strămutare, în temeiul art. 55 din Codul de procedură penală. Eficiența acestei dispoziții a fost demonstrată în speță, cu ocazia cererii de strămutare depuse de partea responsabilă civilmente și referitoare la judecarea recursului, primită la Curtea Supremă de

Justiție la 17 mai 2002. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins pentru neepuizarea căilor de recurs interne, în conformitate cu art. 35 § 1 și 4 din Convenție.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

50. În conformitate cu art. 41 din Convenție:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

51. Reclamanta solicită 10.000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral, ca urmare a frustrării, angoasei, neplăcerilor și incertitudinii cauzate de condamnarea sa pentru calomnie. În primul său an de exercitare a profesiei de ziarist, reclamanta afirmă că a fost grav descurajată de înscrierea în cazierul său judiciar a condamnării sale penale pentru calomnie.

52. Guvernul consideră că legătura de cauzalitate dintre prejudiciul moral invocat și suma solicitată cu acest titlu nu a fost dovedită și că o eventuală hotărâre judecătorească de condamnare ar constitui, în sine, o reparație suficientă pentru prejudiciul moral prezumtiv suferit de reclamantă. Guvernul consideră că suma solicitată de reclamantă cu acest titlu este excesivă și face trimitere la cauzele în care, în situații similare, Curtea a acordat sume între 1.000 și 5.000 EUR.

53. Curtea constată că reclamanta nu formulează nicio pretenție de despăgubire a prejudiciului material. Consideră, cu toate acestea, că reclamanta a suferit un prejudiciu moral incontestabil ca urmare a condamnării sale penale. Ținând seama de circumstanțele cauzei și pronunțându-se în echitate, în conformitate cu art. 41, Curtea acordă reclamantei, ca reparație pentru prejudiciul moral, suma de 7.000 EUR.

B. Cheltuieli de judecată

54. Reclamanta solicită totodată 4.160 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața Curții, respectiv 50 EUR pentru cheltuielile de corespondență și 4.110 EUR pentru onorariul avocatului, sumă care urmează să îi fie plătită direct reprezentantului său. Pentru suma din urmă, reclamanta include în dosar o copie a centralizatorului și a contractului de asistență juridică încheiat la 25 august 2010, indicând valoarea de 4.110 EUR, de plătit ulterior adoptării hotărârii în prezenta cauză.

55. Guvernul nu se opune ca o reclamantei să i se acorde o sumă corespunzătoare cheltuielilor necesare și justificate. Acesta precizează că reclamanta nu a achitat onorariul avocatului și consideră că suma solicitată cu acest titlu este excesivă.

56. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al cuantumului acestora [*Iatridis împotriva Greciei* (reparație echitabilă) (GC), nr. 31.107/96, pct. 54, CEDO 2000-XI].

57. Referitor la cheltuielile de corespondență, Curtea observă că reclamanta nu a depus niciun act justificativ în acest sens și, în consecință, respinge acest capăt de cerere. Cu privire la onorariul avocatului pentru procedura din fața Curții, trebuie constatat că, în temeiul contractului de asistență judiciară depus la dosar, reclamanta are obligația de a-l plăti. În consecință, în măsura în care avocatul are dreptul să solicite plata onorariului său în temeiul contractului, cheltuielile corespunzătoare sunt într-adevăr „reale” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Tebieti Mühafize Cemiyeti și Israfilov împotriva Azerbaidjanului*, nr. 37.083/03, pct. 106, CEDO 2009-...). Având în vedere documentele aflate în posesia sa și criteriile menționate anterior, Curtea consideră că este rezonabil să se acorde reclamantei suma de 4.110 EUR pentru procedura în fața Curții. Având în vedere convenția încheiată între partea interesată și avocatul acesteia, Dan Mihai, Curtea hotărăște că suma menționată anterior se va plăti direct acestuia din urmă.

C. Dobânzi moratorii

58. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 10 și art. 6 § 1 cu privire la imposibilitatea reclamantei de a face proba verității și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 10 din Convenție;

3. hotărăște că nu este necesar să examineze capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 din Convenție cu privire la imposibilitatea reclamantei de a face proba verității;

4. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să îi plătească reclamantei, în termen de 3 luni de la data rămânării definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care urmează să fie convertite în moneda națională a statului pârât la cursul de schimb aplicabil la data plății:

(i) 7.000 EUR (șapte mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciu moral, sumă ce va fi plătită reclamantei;

4.110 EUR (patru mii o sută zece euro) pentru cheltuielile de judecată efectuate pentru

(ii) procedura din fața Curții, sumă ce se va plăti direct lui Dan Mihai, care a reprezentat-o pe reclamantă în calitate de avocat;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu 3 puncte procentuale;

5. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 29 martie 2011, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall, Santiago Quesada,

președinte grefier